

عنوان مقاله: اثر ایمان مذهبی بر رفتار مصرف کننده

نویسنده: عزتی، مرتضی

: چکیده

این مقاله تلاش دارد اثر ایمان را روی رفتار مصرف کننده تبیین نماید. به کلی هر فردی دو نوع دارایی به نام مال و زمان دارد که قابل طور در راه کسب مطلوبیت هستند جانشینی و قابل استفاده

در این مقاله با تبیین مصرف، چارچوب رفتاری و مطلوبیت مصرف کننده می‌شود سپس تابع مطلوبیت او استخراج شده، نشان مسلمان تشریح متأثر از ایمان او به آخرت و پاداش داده می‌شود که تغییرات و شیب آن اخروی است

: کلمات کلیدی

چکیده

این مقاله تلاش دارد اثر ایمان را روی رفتار مصرف کننده تبیین نماید. به کلی هر فردی دو نوع دارایی به نام مال و زمان دارد که قابل طور در راه کسب مطلوبیت هستند جانشینی و قابل استفاده

در این مقاله با تبیین مصرف، چارچوب رفتاری و مطلوبیت مصرف کننده می‌شود سپس تابع مطلوبیت او استخراج شده، نشان مسلمان تشریح متأثر از ایمان او به آخرت و پاداش داده می‌شود که تغییرات و شیب آن اخروی است

مقدمه

در این مقاله می‌کوشیم تا اثر ایمان را بر روی رفتار مصرف کننده تبیین طور کلی، هر فردی دو نوع دارایی دارد که می‌تواند برای کسب کنیم. به مصرف برساند: یکی مال (اعم از ثروت و درآمد)، و مطلوبیت، آنها را به در راه کسب مطلوبیت هستند. این دیگری زمان که هر دو قابل استفاده در این مقاله. دو دارایی در بسیاری از موارد قابلیت جانشینی دارند زمان می‌کوشیم تا انجام هر عملی را (اعم از این که نیاز به صرف مال یا دارد) که به کسب مطلوبیت می‌انجامد و می‌توان آن را مصرف نامید، این فعالیت را با صرف مخارج نشان می‌دهیم. بر این تشریح کنیم مطلوبیت مصرف کننده مسلمان، سپس اساس، ابتدا چارچوب رفتاری و آن را تحت تأثیر تابع مطلوبیت او را تشریح می‌کنیم و تغییرات و شیب با ایمان نشان می‌دهیم. در ادامه، وضعیت تعادل مصرف کننده مسلمان را وارد کردن اثر ایمان تبیین می‌کنیم. به طور خاص این مقاله ارائه جدیدی از رفتار مصرف کننده مسلمان است. مطلب نو مقاله، وارد کردن عامل نظریه

اطمینان به تحقق پاداش آخرتی و تبیین مطلوبیت ایمان به منزله درجه انتظاری و تبیین اثر آن بر تابع حال، آینده و آخرت به صورت مطلوبیت نگاه انتظاری به مطلوبیت و تعادل مصرف کننده مسلمان است. دست کم، این موضوع می‌تواند چشم‌اندازی خاص را در این زمینه ارائه کند

استادیار اقتصاد دانشگاه تربیت مدرس *

اشاره به پیشینه بحث رفتار مصرف کننده مسلمان 1.

در زمینه رفتار مصرف کننده مسلمان، نظریه‌های گوناگونی ارائه شده مهم‌ترین نظریه‌های ارائه شده در این زمینه اشاره می‌کنیم. است که به دوره زمانی مصرف (1973) (Muhammad Monzer Kahf) محمد منذر کفف می‌دهد. او در نوشته‌های مسلمان را افزون بر دنیا، به آخرت نیز تعمیم را (۲۰۰۲) ابعاد این بحث 1991b، 1991a بعدی خود (۱۹۷۴، ۱۹۷۶، کامل‌تر می‌کند. از نظر او، مسلمان به دنبال کسب حداکثر رستگاری چهار عامل است: ۱. مجموعه عامل مذهب، سیاسی، می‌رود که تابع مانند آن؛ ۲. پس‌انداز؛ ۳. هزینه‌های فرهنگی، روانی، اجتماعی، قانونی و بعضی نوشته‌های خود، در راه خدا؛ ۴. کالاها و خدمات مصرفی. کفف در هدف مسلمان را حداکثر کردن مطلوبیت بیان می‌کند (از جمله کفف (و ۱۹۷۸ 1974).

سید عقیل (۱۹۹۱) هدف مسلمان را حداکثر کردن مطلوبیت دنیایی و تابع چهار عامل مصرف جاری (حال)، پس‌انداز یا آخرتی می‌داند که دیگران برای کسب پاداش سرمایه‌گذاری برای مصرف آینده، کمک به آخرتی، و هزینه کردن در راه مقاصد اجتماعی با هدف کسب پاداش (و 1987) (Muhammad Fahim Khan) آخرتی است. محمد فهیم خان مسلمان را ایجاد توازن بین دنیا و آخرت و (۱۹۹۱) هدف مصرف کننده (Muhammad Anas Zarga) تحقق مصلحت می‌داند. محمد انس زرقا از هدف مصرف کننده مسلمان را حداکثر کردن مطلوبیت خود (1976) طریق مصرف در دنیا و کسب پاداش در آخرت به وسیله رعایت قواعد سطوحی برای مصرف و پاداش تعیین می‌کند اسلامی می‌داند. او

افزون بر این نظریه‌های اصلی در زمینه رفتار مصرف کننده مسلمان در دیدگاه‌هایی نیز از جمله مباحث محمد عبدالمنان سطح خرد، (M. M. م. م. متوالی، (1986) (Muhammad Abdul - Mannan) (و ۱۹۸۷)، خان (1986) (Ausaf Ahmad)، اوصاف احمد (1981) (Metwaly) و مانند این‌ها در زمینه تابع (1981) (Monavvar Iqbal)، منور اقبال (1985) کلان مطرح شده است. با این حال، در این مجموعه مباحث و مصرف کدام به طور جدی بحث ایمان را مطرح نظریه‌های مطرح شده، هیچ دیگری که این مباحث را در نکرده‌اند. فقط بعضی از آن‌ها یا نویسندگان

حدّ یک یا قالب مقالات دیگری مطرح کرده‌اند به طور بسیار مختصر و در چند جمله به اثر ایمان اشاره داشته‌اند.

از جمله یوسف بن عبدالله الزامل و پوعلام بن جیلالی (۱۹۹۹) با نظریه‌های گوناگون به طور مختصر، تأثیر ایمان را افزایش نتیجه‌گیری از دانسته‌اند. همچنین خان در بحث تابع مصرف کلان، تقوا مخارج در راه خدا مصرف کرده است. با این حال، این دو نیز به صورت عامل، وارد تابع

چگونگی و علت این اثرگذاری اشاره‌ای نکرده‌اند.

در ایران نیز مطالعاتی از جمله در نوشته‌های توتونچیان (۱۳۶۳)، دانش مشرف جوادی (۱۳۶۵)، صدر (۱۳۷۵) و دادگر (۱۳۷۸) در زمینه (۱۳۶۵) مطرح شده است؛ اما هیچ یک از این‌ها نیز رفتار مصرف کننده مسلمان نکرده‌اند بحث ایمان را به طور جدی مطرح

نکته قابل تأمل دیگر در زمینه نظریه‌ها و دیدگاه‌های ارائه شده این است آن‌ها مصرف کننده مسلمان را فرد آرمانی اسلامی در نظر که اغلب حاضر در صدد است که چشم‌اندازی بر گرفته‌اند. با این حال، مقاله کننده مسلمان ایجاد کند چگونگی و علت اثرگذاری ایمان بر رفتار مصرف

چارچوب رفتاری و مطلوبیت مصرف کننده مسلمان 2.

۲. جایگاه ایمان در بحث رفتار مصرف کننده 1.

بر اساس نظریه رایج (اقتصاد سنتی) هنگامی مصرف کننده در تعادل نهایی جانشینی دو کالا نزد او، برابر نسبت است که نسبت میل ترکیب کالاها مصرفی مصرف قیمت‌های آن دو کالا باشد و در عین حال، امکانات) قرار بگیرد. در کننده بر روی خط بودجه (یعنی استفاده از حداکثر عوامل این وضعیت میل نهایی جانشینی و نیز نسبت قیمت‌ها می‌توانند اصلی و تعیین کننده برای مصرف کننده باشند. در نظریه رایج (سنتی) کننده، هنگامی که بحث از عوامل مؤثر بر مصرف و به تبع آن، رفتار مصرف صورت می‌گیرد، قیمت کالاها و خدمات (و قیمت استخراج منحنی تقاضا تقاضا می‌شوند؛ اما در این وضع، جانشین‌ها و مکمل‌های آن)، وارد تابع کالا باشد، وارد هیچ عاملی که نشان دهنده میل نهایی جانشینی دو بحث و تابع تقاضا نمی‌شوند؛ در حالی که عوامل مشخص و معینی را می‌توان در نظر گرفت که برای بعضی کالاها و خدمات یا مخارج مصرف عمل می‌کنند؛ اما اثر آن‌ها بر روی شیب منحنی کننده مانند قیمت بیماری فرد یا تجویز خوراکی، پوشاکی و بی‌تفاوتی وارد می‌شود. از جمله دامنه بسیار گسترده‌ای نظیر آن از سوی پزشک یا موارد مشابه آن که گرفته‌اند دارند. در بعضی دیدگاه‌ها، این موارد را استثنا در نظر

در بحث مخارج مصرف کننده مذهبی برای آخرت و دنیا، یک عامل تعیین شیب منحنی بی تفاوتی یا به عبارت دیگر، نرخ نهایی کننده اصلی برای آخرتی، ایمان فرد است. برای فردی که جانمایی بین مخارج دنیایی و باشد، ارزش مطلوبیت ایمان بیش‌تری (در مقایسه با دیگران) داشته آخرتی آخرتی، بیش‌تر است و در نتیجه، میل به مخارج منتج به مطلوبیت او افزون‌تر می‌شود؛ یعنی شیب منحنی بی تفاوتی برای مخارج آخرتی و نفع مخارج آخرتی (برای افراد دارای ایمان کمتر) بیش‌تر است؛ دنیایی به صورت عامل تعیین کننده شیب منحنی پس می‌توان ایمان را بی تفاوتی مخارج

دنیایی و مخارج با هدف آخرتی (و مخارج با هدف کسب رضایت خدا و وارد بحث نظریه رفتار مصرف کننده کرد. اگر فردی ایمان (مخارج مشابه آن صفر خواهد بود و اگر ایمان داشته باشد، اثر نداشته باشد، اثر این عامل ایمان بر رفتارهای گوناگون از جمله آن در رفتار او منعکس می‌شود؛ البته و در نتیجه بر رفتار پرهیز از اسراف، تبذیر و هر نوع عمل معصیت‌آمیز مصرفی دنیایی مؤثر است. در این جا فرض شده است که این آثار در مجموع، روی تغییر شیب منحنی بی تفاوتی بین هزینه‌های دنیایی و می‌شود آخرتی لحاظ

برای ارائه بحث، ابتدا تابع مطلوبیت مخارج آخرتی را ترسیم، و با تابع مخارج دنیایی مقایسه می‌کنیم مطلوبیت

۲. پیش فرض‌ها

ما به طور خلاصه پیش فرض‌های موجود در نظریه رفتار مصرف کننده را از او به دنبال کسب مطلوبیت است و هدفش حداکثر کردن این جهت که خدمات است، همراه با عملکرد مطلوبیت ناشی از مصرف کالاها و عقل، بهترین گزینه را عقلانی به معنای این که او در رفتارهایش با اتکا به اطلاع برای خودش بر می‌گزیند (قادر است و عمل می‌کند) افزون بر وجود از مقدار مطلوبیت هر عمل به صورت پیش فرض در بحث خود می‌پذیریم. تفاوت مصرف کننده مسلمان و غیر مسلمان (بی‌دین) را در ایمان در ضمن ایمان را به منزله اطمینان از تحقق آخرت و وعده و دینی او می‌دانیم و این اساس، مطلوبیت را انتظاری در نظر وعیدهای آن در نظر می‌گیریم. بر نوع و مقدار پاداش آخرتی می‌گیریم و مقدار مطلوبیت آخرتی را تحت تأثیر مطلوبیت را و ضریب اطمینان از تحقق آن‌ها می‌دانیم. انتظاری بودن. بیش‌تر توضیح می‌دهیم

۲. انتظاری بودن مطلوبیت

این که مطلوبیت را مقدار قطعی در نظر بگیریم، چندان با واقعیت سازگار نمی‌رسد. واقعیت این است که یک انسان همیشه نمی‌تواند به نظر کالا یا خدمت به طور دقیق مطلوبیت آن را پیش از انجام عمل یا مصرف ممکن است حالت‌های مشخص کند؛ زیرا در لحظه مصرف و پس از آن گوناگون ایجاد شود و در مقدار مطلوبیت اثر بگذارد. همچنین انسان هنگامی که برای نخستین بار کالا یا خدمت را مصرف می‌کند، از نتایجی بار خواهد آورد، آگاهی دقیقی ندارد؛ بنابراین نمی‌تواند که برای او به از پیش تعیین کند. هر چند این موارد درباره مقدار مطلوبیت قطعی آن را هستند یا ضریب عدم قطعیت مصرف در دوره حاضر برای هر فرد بسیار کم نیز یک آن‌ها ضعیف است، بر این اساس می‌توان گفت: مطلوبیت این‌ها مقدار انتظاری است.

به صورت بهتر و روشن‌تر می‌توان گفت: مطلوبیت آینده، مطلوبیت انتظاری وضعیت آینده، از جهات گوناگون اقتصادی، اجتماعی، محیطی، است؛ زیرا برای فرد، نامشخص است. حتی زنده بودن جسمانی، روانی و نظیر آن‌ها مصرف آینده، عدم او نیز غیر قطعی است؛ پس در مطلوبیت آینده و قطعیت بیش‌تری وجود دارد. بر این اساس می‌توان گفت: مطلوبیت در کل با عدم قطعیت همراه است دنیایی

عدم قطعیت مطلوبیت دنیایی برای زمان حاضر و زمان آینده، به عدم آینده، یعنی اطمینان نداشتن از مقدار مطلوبیت حاصل از اطلاع کافی از قطعیت تحقق آینده (مرگ و زندگی) و مصرف هر کالا یا خدمت و عدم باز می‌گردد عدم قطعیت اوضاع محیطی و شخصی فرد و نظیر این‌ها

مطلوبیت آخرت نیز چنین است. می‌توان گفت: هیچ کس از زندگی پس از ندارد. اخبار درباره همه ابعاد حیات پس از مرگ متفاوت مرگ خبر دقیقی گوناگون ایمان یکسانی به آخرت و زندگی پس است. به ویژه این که افراد بعضی دارای ایمانند. بین از مرگ ندارند. بعضی بی‌ایمان به آخرت و آخرت، یکسان مؤمنان نیز درجه ایمان، یعنی باور و اطمینان به تحقق نیست؛ از این رو، زندگی پس از مرگ نیز دارای عدم اطمینان است. این اطمینان می‌تواند به منزله عدم قطعیت تحقق مطلوبیت آخرتی تلقی عدم مطلوبیت آخرتی نیز با عدم قطعیت مواجه است. بر این شود؛ از این رو، پس، مصرف کننده چگونه تصمیم اساس، این پرسش مطرح می‌شود که می‌گیرد؟

می‌توان گفت: مقدار مطلوبیت انتظاری حاصل از مصرف کالا یا خدمت، مصرف کننده است. مطلوبیت انتظاری نیز با ضرب ملاک تصمیم‌گیری مقدار مطلوبیت ناشی از کردن ضریب اطمینان به تحقق مطلوبیت در مقادیر مصرف به دست می‌آید. چنان چه مصرف کالا یا خدمت بتواند به گوناگونی از مطلوبیت بینجامد، در نتیجه، مصرف کننده بر حسب امید

مطلوبیت حاصل از مصرف آن کالا یا خدمت، برای تخصیص منابع ریاضی خدمت تصمیم می‌گیرد خود و مصرف آن کالا یا

انتظاری بودن مطلوبیت در مباحث تصمیم‌گیری در وضعیت عدم قطعیت اما بحث جدی در این زمینه به مطلوبیت آینده مربوط مطرح شده است؛ قطعی‌تر است و نکته اصلی، مطلوبیت می‌شود. مطلوبیت آینده غیر گیرد. عدم قطعیت آخرتی است که از این جهت باید مورد توجه خاص قرار مطلوبیت آینده، از نوع عدم قطعیت مطلوبیت زمان حال نیست؛ به ویژه، عدم قطعیت مطلوبیت آخرتی به عواملی بستگی دارد که با عوامل شکل مطلوبیت دنیایی، متفاوت است. مهم‌ترین تفاوت این دهنده عدم قطعیت آخرت نزد افراد، به باورهای دو در این است که قطعیت و عدم قطعیت دنیایی، به مذهبی آنان باز می‌گردد؛ در حالی که بازگشت عدم عدم آگاهی و عوامل مشابه است. بر این اساس، باید توجه داشت که منظور ما از این عدم قطعیت آخرتی با مباحث مربوط به

نقص اطلاعات، اطلاعات نامتقارن و نظیر آن در اقتصاد تفاوت دارد.

۲. مطلوبیت دوره‌های گوناگون زندگی 4

بر اساس بحث عدم قطعیت و مطلوبیت انتظاری می‌توان گفت: مقدار مقدار ایمان، نشان دهنده ضریب ارزش پاداش آخرتی نزد اطمینان یا همان فرد به پاداش، نگاه انتظاری است، و فرد است به این معنا که نگاه عدم اطمینان است. تصمیم‌گیری فرد برای آخرت، تصمیم‌گیری در وضعیت دنیایی بر این اساس می‌توان برای آینده نیز چنین تصور کرد؛ زیرا آینده تحقق قطعی ندارد؛ بلکه برای هر فرد، درجه احتمال تحقق خاصی دارد. عامل (درجه اطمینان و مقدار پاداش یا نتیجه عمل) برای هر نوع این دو آینده (به ویژه تصمیم‌گیری‌های اقتصادی) ملاک تصمیم‌گیری درباره دوره‌های آینده نیز چنین است. به تصمیم‌گیری افراد است. مطلوبیت آینده) اطمینان بیش‌تری عبارت ساده، انسان از امروز خود (در مقایسه با بر این . دارد؛ در نتیجه، با اطمینان بیش‌تری برای آن تصمیم می‌گیرد اساس، در تصمیم‌گیری‌های خود با تساوی اوضاع، امروز را به آینده، و نزدیک را به آینده دورتر ترجیح می‌دهد و هر مقدار آینده دورتر باشد، آینده اهمیت‌تر تلقی می‌کند؛ البته به علت این که به تحقق فواید آن را کم دارد. انسان، این گونه تصمیم‌گیری درباره آینده آینده دورتر اطمینان کم‌تری می‌کند؛ یعنی درجه اطمینان او از را بر اساس امید به زندگی استوار بستگی دارد. با یک مثال آینده، به امید به زندگی در آینده مورد نظر نزد او توضیح را کامل‌تر می‌کنیم

اگر امید به زندگی در جامعه‌ای هشتاد سال باشد، فردی که در اوان پنجاه سال بعد خود نیز برنامه‌ریزی و از جمله پس‌انداز جوانی است، برای

دارد که بتواند از این برنامه و پس‌انداز خود در می‌کند؛ زیرا اطمینان نسبی فرد برای ۱۵۰ سال بعد خود، اما این آینده، مطلوبیت مناسبی کسب کند؛ در آن زمان مصرف کند؛ هیچ برنامه‌ای نمی‌ریزد و پس‌اندازی نمی‌کند تا است برای زیرا امیدی به تحقق آن آینده برای خود ندارد؛ البته ممکن شصت سال بعد خود نیز برنامه‌ای با اطمینان تحقق کمتر بریزد. همین چه زمان طولانی‌تر باشد، برنامه‌ریزی با عدم اطمینان بیشتری طور هر مواجه خواهد بود.

بر این اساس، اگر مصرف یک کالا در زمان حال و آینده مطلوبیت یکسانی چون امید به تحقق آینده، کمتر از ۱۰۰ درصد است و زمان داشته باشد، امید ریاضی مطلوبیت زمان حال برای او حال تحقق یافته، در نتیجه، سبب، این کالا را در بیشتر از امید ریاضی مطلوبیت آینده است؛ بدین می‌تواند کالا زمان حال مصرف می‌کند؛ اما اگر امید به تحقق آینده‌ای که را برای آن پس‌انداز کند، ۱۰ درصد کمتر از قطعی (یعنی ۹۰ درصد) باشد و مطلوبیت مصرف آینده این کالا ۲۰ درصد بیشتر از

مصرف فعلی باشد، در آن صورت پس‌انداز خواهد کرد؛ زیرا امید ریاضی از مصرف آینده، از امید ریاضی مصرف فعلی بیشتر مطلوبیت ناشی پس‌انداز خواهیم گرفت و یک نتیجه است. از این مطلب یک نتیجه برای با هدف کسب پاداش برای انجام هزینه یا مخارج در راه خدا (یا مخارج): (آخرتی، رضایت الاهی و نظیر این‌ها

به طور خلاصه، انسان برای آینده‌ای پس‌انداز می‌کند که امید ریاضی 1. مطلوبیت این پس‌انداز در آن آینده، کمتر از مطلوبیت مصرف این کسب معادل پس‌انداز) در زمان حال نباشد. این مبنای باعث (مقدار کالا و خدمت زندگی طولانی‌تری امید دارند، بیشتر می‌شود افراد جوان‌تر که به کمتر پس‌انداز داشته باشند؛ به پس‌انداز کنند و افراد دارای سن بالاتر، خانواده (۱۰ تا ۱۵) ویژه مقایسه این منطبق بین جوانان در اوایل تشکیل می‌کند سال اول) و پیرهای در اواخر عمر، این نتیجه را روشن‌تر

انسان می‌تواند دارایی خود را صرف سه دوره کند: زندگی در زمان 2. آینده و زندگی پس از مرگ. مصرف در این سه دوره، در حاضر، زندگی انسان با توجه به امید به کسب شکل خود مطلوبیت ایجاد می‌کند دوره تصمیم مطلوبیت در هر دوره، به تقسیم دارایی خود بین این سه می‌گیرد. برای زمان حاضر، امید به کسب مطلوبیت، قطعی (یا نزدیک به تلقی می‌شود؛ پس بخشی از درآمد و ثروت خود را برای مصرف (قطعی) (همه انسان‌ها این گونه هستند) زمان حال تخصیص می‌دهد

انسان با مصرف کالاها و خدمات در آینده دنیایی نیز مطلوبیت کسب آینده، قطعی نیست. بر این اساس، انسان برای آینده می‌کند. اما این

خود و سال‌های امید به زندگی آینده، زندگی دنیایی نیز متناسب با سن ریاضی، حاصلضرب «امید ریاضی کسب مطلوبیت» خاصی دارد. این امید مقدار مطلوبیت ناشی از مصرف آن کالا یا خدمت با مقدار امید به تحقق آن آینده (اطمینان تحقق مصرف یا کسب مطلوبیت) است؛ پس لذا انسان خود را برای استفاده در آینده پس‌انداز می‌کند. می‌توان بخشی از دارایی از آینده دنیایی فرد در نظر گرفت. در این صورت آینده خانواده را نیز جزئی می‌ماند نیز جزو هزینه‌های آینده دنیایی می‌توان مالی را که از فرد به ارث برای زندگی آینده خود و برشمرد. انسان این مال را در وهله اول آن چه خانواده‌اش نگه می‌دارد؛ ولی مرگ بدون اطلاع فرا می‌رسد و (می‌ماند، به ورثه تعلق می‌گیرد (ارث).

بر اساس آموزه‌های دینی می‌توان این گونه برداشت کرد که مصرف در نیز سبب کسب مطلوبیت می‌شود. این مطلوبیت زندگی پس از مرگ نظر گرفته شود و بر اساس آن نمی‌تواند به طور دقیق به وسیله فرد در مرگ بگیرد. تصمیم به تخصیص بخشی از دارایی خود برای زندگی پس از در این جا نیز مقدار اطمینان به زندگی پس از مرگ و امکان کسب این مطلوبیت در آن جهان، عامل تعیین کننده

است؛ یعنی در تصمیم‌گیری برای تخصیص بخشی از دارایی برای کسب رضایت الهی نیز امید ریاضی کسب مطلوبیت در زندگی پاداش آخرتی یا می‌شود آخرتی، ملاک تصمیم‌گیری فرد

به این نکته باید توجه کرد که اگر در هر دوره و برای هر فرد، امید ریاضی مطلوبیت در هر یک از سه دوره، صفر باشد، مصرف کننده برای کسب هزینه‌ای صرف نخواهد کرد؛ پس اگر مصرف کننده به مطلوبیت در آن دوره، کالاهای مورد پس‌انداز در آینده خاص زندگی آینده خود و تحقق مصرف می‌کند. بر این اساس، چنان اطمینان داشته باشد، برای آن دوره پس‌انداز آینده (چه انسانی در شرف مرگ باشد، معنا نمی‌دهد برای آینده طولانی) خود پس‌انداز کند. همین طور است برای انسانی که به کسب انتظار در زندگی پس از مرگ اطمینانی ندارد. او، برای آن مطلوبیت مورد نمی‌کند دوره هیچ مخارجی

این نکته باعث شده است تا انسان‌ها، دارایی خود را بین سه دوره اساس امید ریاضی مطلوبیت در این دوره‌ها، درباره تقسیم کنند و بر بگیرد. چنان چه امید ریاضی مطلوبیت مصرف خود (صرف دارایی) تصمیم دوره، تخصیصی نخواهد یکی از این سه دوره، صفر باشد، انسان برای آن داشت؛ یعنی اگر انسان در شرف مرگ باشد، از دارایی خود تخصیصی برای آینده نخواهد داد. همچنین اگر انسانی به آخرت و زندگی پس از پاداش و عقوبت آخرتی ایمان نداشته باشد، دارایی خود را مرگ و به ویژه نخواهد داد. چنان چه هر یک از این تخصیص‌ها برای آن دوره نیز تخصیص

دوره دیگر بیشتر می‌شود و صفر شود، موجودی فرد برای تخصّص به دو همه دارایی به اگر امید ریاضی دو دوره (یعنی آینده و آخرت) صفر باشد، دوره دیگر (یعنی دوره حال) تخصیص داده خواهد شد.

این امر سبب می‌شود انسانی که در پایان زندگی خود است، چنان چه داشته باشد، برای آینده پس‌انداز نکند؛ در نتیجه، امکان به آخرت ایمان او بیشتر می‌شود. همچنین در این حالت، تخصیص دارایی به آخرت برای می‌رسد؛ بدین سبب، به طور تحقق وعده‌های آخرتی، نزدیک‌تر به نظرش امید به آینده نسبی امید به تحقق پاداش و عقوبت آخرتی در مقایسه با در افزایش می‌یابد؛ در نتیجه، مخارج در راه خدا از سوی افراد با ایمان دوره‌های پایانی‌تر زندگی، در مقایسه با دوره جوانی (اوایل تشکیل بیشتر می‌شود. در مقابل، افرادی که به آخرت ایمان ندارند و (خانواده خاتمه یافته می‌دانند، در اواخر عمر خود، به همه چیز را در این دنیا مطلوبیت همان دوره (یعنی زندگی تخصیص درآمد و ثروتشان برای کسب انتظاری آینده و دنیایی همان زمان) تصمیم می‌گیرند؛ یعنی مطلوبیت داده آخرت آن‌ها، صفر است و در تصمیم‌گیری تخصیص منابع آن‌ها دخالتی نمی‌شود.

[به تصویر صفحه مراجعه شود]

۲. تابع مطلوبیت 5

با توجه به آن چه بیان شد، تابع مطلوبیت فرد، تابع انتظاری است که مطلوبیت انتظاری هر کالا در این تابع، از حاصل ضرب مقدار مقدار آن کالا (یا خدمات) در مقدار احتمال تحقق مطلوبیت‌های ناشی از مصرف به دست می‌آید. مجموع مطلوبیت ناشی از مصرف همان کالا یا خدمت خواهد بود؛ البته به شرطی که هر کالا فقط بتواند به یک مقدار مطلوبیت این اساس، با فروض یاد شده، تابع مطلوبیت یک مصرف کننده بینجامد. بر به صورت ذیل است:

N

$$U = \sum_{i=1}^N P_i u_i \quad \text{«1»}$$

i=1

احتمال یا درجه اطمینان فرد به تحقق مطلوبیت کالا یا خدمت P_i که در آن تعداد کل کالاها و خدمات مصرفی N ، مقدار این مطلوبیت است u_i ام و U کل زندگی فرد به دوره‌هایی تقسیم می‌شود فرد است. اگر فرض کنیم

مصرف و کسب مطلوبیت ناشی (قبل و پس از مرگ) و در هر دوره، امکان از آن وجود دارد، تابع مطلوبیت یک فرد چنین می‌شود

$h N$

$$U = \sum_{t=1}^N \sum_{i=1}^m P_{it} u_{it} \quad \langle 2 \rangle$$

$$t=1 \quad i=1$$

به P_{it} و u_{it} دوره‌ها است و h نشان دهنده شماره دوره و t که در آن، ام در دوره i و احتمال تحقق مطلوبیت ناشی از مصرف کالای ترتیب، مقدار ام است.

در واقع، هر فرد از مقدار مطلوبیت کالا اطلاع کامل ندارد؛ زیرا مطلوبیت، m مصرف کالا یا خدمت به دست می‌آید. اگر برای مصرف هر کالا، پس از متفاوت از یک دیگر هستند و احتمال تحقق هر یک حالت مطلوبیت را که که مجموع این احتمال‌ها برای متفاوت است در نظر بگیریم (بدیهی است مطلوبیت هر فرد به هر کالا یا خدمت برابر «یک» است)، در آن صورت تابع صورت ذیل می‌شود

$h N m$

$$U = \sum_{t=1}^N \sum_{i=1}^m \sum_{j=1}^m P_{tij} u_{tij} \quad \langle 3 \rangle$$

$$t=1 \quad i=1 \quad j=1$$

۲. تابع مطلوبیت بر حسب مخارج (مصرف کالاها و خدمات)

با توجه به آن چه بیان شد، چنان چه همه کالاها و خدمات مصرفی دوره حسب مخارج در نظر بگیریم یا این مجموعه کالاها و خدمات را حاضر را بر نشان دهیم و همچنین ضریب x مقدار آن را با 1 از یک نوع فرض کنیم و در نظر p ثابت و برابر 1 اطمینان به تحقق مطلوبیت همه آنها را

[به تصویر صفحه مراجعه شود]

بگیریم، در آن صورت می‌توان تابع مطلوبیت کالاهای دوره حاضر را بر مصرفی به صورت ذیل نشان داد حسب مخارج

$$U_1 = \sum_{f=1}^F P_{f1} f_1(x) \quad \langle 4 \rangle$$

با همین استدلال، تابع مطلوبیت دوره آینده نیز چنین خواهد شد

$$U_2 = 2P f_2 (x \ll 5 \gg)^2$$

به همین صورت برای تابع مطلوبیت زندگی آخرتی بر حسب مخارج داشت مصرفی خواهیم

$$U_3 = 3P f_3 (x \ll 6 \gg)^3$$

به این ترتیب، با فرض استقلال مطلوبیت‌ها، تابع مطلوبیت کل فرد چنین می‌شود:

$$U = 1P f_1 (x_1) + 2P f_2 (x_2) + 3P f_3 (x_3) \ll 7 \gg$$

یا:

3

$$U = \sum_{t=1}^T P_t f_t (x_t) \ll 8 \gg$$

t=1

این تابع، در وضعیت قطعیت و اطمینان کامل برای همه زمان‌ها می‌تواند ذیل نشان داده شود به صورت:

3

$$U_1 = \sum_{t=1}^T f_t (x_t) \ll 9 \gg$$

t=1

۲. تشریح اثر ضریب احتمال در هر دوره 7

ضریب احتمال تحقق مطلوبیت ناشی از مصرف هر کالا یا خدمت برای گوناگون متفاوت است. علت تفاوت از یک جهت اصلی به دوره‌های زمانی فرد باز می‌گردد. زمان حاضر، تحقق یافته تفاوت احتمال تحقق هر دوره نزد مصرف هر کالا یا خدمت در است؛ پس احتمال تحقق مطلوبیت ناشی از اما این که آیا این دوره (با فرض ثبات همه وضعیت دیگر) برابر «یک» است؛ انسان سال آینده زنده است یا خیر یا امکان مصرف آن کالا یا خدمت را دارد یا خیر، و نکاتی نظیر این‌ها، برای هر انسانی غیر قطعی است. انسان چند صد سال عمر کند نیز با دانش امروز بشر و احتمال این که می‌رسد؛ اما احتمال این که یک جوان ۳۰ برای این بشر، صفر به نظر است. هر چه زمان ساله ۵۰ سال دیگر عمر کند، نه قطعی و نه صفر نتیجه، آینده از زمان حال فاصله بیش‌تری بگیرد، احتمال تحقق آن، و در تحقق مصرف و کسب مطلوبیت ناشی از آن کمتر می‌شود. این کاهش و

افزون بر فاصله آینده مورد نظر از زمان حاضر به طول عمر فعلی افزایش، او نیز بستگی دارد؛ یعنی هرچه عمر فعلی فرد فرد و امید به زندگی کمتر می‌شود و هر چه امید به پیش‌تر باشد، احتمال تحقق آینده‌ها پیش‌تر باشد، احتمال (زندگی برای آن فرد) با توجه به همه وضعیت دیگر تحقق آینده افزون‌تر می‌شود. بر

[به تصویر صفحه مراجعه شود]

این اساس، سه عامل بر مقدار احتمال تحقق دوره‌های آینده مؤثر است: فعلی فرد، امید به زندگی فرد و فاصله دوره آینده از زمان فعلی طول عمر.

برای آخرت نیز ضریب احتمالی داریم. چنان که در مباحث پیشین اشاره به منزله اطمینان او از تحقق آخرت و وعده و وعیدهای آن شد، ایمان فرد پاداش آخرتی و مطلوبیت ناشی از بهره‌مندی از و به عبارت دیگر، تحقق هر فرد، متناسب با درجه آن است. این ضریب احتمال برای آخرت نزد و نقصان است. ایمان او در هر لحظه از زمان است؛ زیرا ایمان، قابل ازدیاد آن با این حال، چنان چه یک لحظه از زمان را برای فرد در نظر بگیریم، در لحظه مقدار ایمان مشخص است و این مقدار، احتمال تحقق مطلوبیت نشان می‌دهد آخرتی را نیز

بر این اساس، با این فرض‌ها که مقدار مطلوبیت هر کالا مشخص است، خدمت برای مصرف و فقط سه دوره داریم: حال، آینده فقط یک کالا یا احتمال تحقق هر یک از آنها ثابت (یا دنیایی (دو) و آخرت (سه) و مقدار میانگین‌گیری است). مطلوبیت برای دوره‌های دوم و سوم، حداقل قابل کرد هر یک از این سه دوره را می‌توان به صورت ذیل محاسبه

:- مطلوبیت ناشی از مصرف کالاها و خدمات در دوره «یک» برابر است با

$$U_1 = P_1 u_1 + P_2 u_2 + P_3 u_3$$

یعنی احتمال (ضریب اطمینان فرد به) تحقق مطلوبیت زمان P_1 که در آن مقدار مطلوبیت مصرف u_1 برابر یک (۱۰۰ درصد) است حاضر، تقریباً است (البته اگر فردی در شرف مرگ (کالاها و خدمات در دوره حاضر (یک داشت و فرض باشد، دوره حاضر نیز برای او معنای قطعیت نخواهد (می‌کنیم چنین نباشد

- مطلوبیت ناشی از پس‌انداز در زمان حال (دوره یک) برای مصرف (مخارج) آینده (دو) با فرض این که همه آینده یک دوره است نیز می‌شود در دوره

$$U_2 = p_1 u_1 + p_2 u_2 + p_3 u_3$$

یعنی ضرب اطمینان فرد به تحقق مطلوبیت زمان آینده با P_2 که در آن
و امید به زندگی فرد متفاوت است توجه به سن

- مطلوبیت ناشی از مصرف کردن دارایی در راه خدا (در این دنیا) با هدف
مطلوبیت آخرتی نیز با فرض ثبات ایمان فرد در دوره حاضر می‌شود کسب

$$U_3 = p_2 U_2 + p_3 U_3$$

یعنی ضرب اطمینان فرد به تحقق مطلوبیت آخرتی به درجه P_3 که در آن
اطمینان ایمان فرد یا

[به تصویر صفحه مراجعه شود]

به تحقق وعده و وعیدهای آخرتی بستگی دارد و می‌تواند تحت تأثیر
ایمان فرد باشد عوامل مؤثر بر

دارایی و به تبع آن، هزینه انجام فعالیت‌ها در زندگی دنیایی در زمان حال و
آینده از یک نوع است. فقط ضرب اطمینان به تحقق مطلوبیت مورد نظر در
متفاوت است؛ از این رو، برای سادگی تحلیل، در بعضی موارد، این دوره‌ها
آن را یکجا و در برابر زندگی آخرتی و زندگی دنیایی و هزینه‌های
این حال، مجموع مطلوبیت هزینه‌های در راه خدا در نظر خواهیم گرفت. با
می‌آید (تابع مطلوبیت) فرد با شکل ساده فرض شده، چنین به دست

3

$$U = p_1 u_1 + p_2 u_2 + p_3 u_3 = S \quad \text{«31»}$$

$t=1$

۲. عناصر دخیل در مقدار مطلوبیت حاصل از فعالیت‌های در راه خدا

برای آخرت، نوع پاداش‌ها و نوع مطلوبیت به طور کامل روشن نیست. در
دینی، نکات قابل توجهی از آن روشن شده است؛ اما ابعاد این آموزه‌های
بهشت را مانند مواهب این دنیا در نظر بگیریم، مطلوبیت حتی اگر مواهب
اطلاعات مذهبی افراد به ویژه به طور کامل روشن نیست. در ضمن،
توجهی دارد که سبب اطلاعات افراد درباره حیات پس از مرگ، تفاوت قابل
فعالیت‌های عدم وجود اطلاعات کامل می‌شود. با وجود این، برای انجام
در راه خدا، می‌توان چند نوع رضایت یا مطلوبیت را در نظر گرفت

1. مطلوبیت انتظاری آخرتی که دستیابی به بهشت و نعمت‌های بهشتی مطلوبیت پیشین (رابطه شماره ۱۲) آن را نشان است که همان تابع می‌دهد.
2. مطلوبیت حاصل از انجام فعالیت در راه خدا که مطلوبیت دنیایی (اما) است. با این فرض مطلوبیت حاصل از فعالیت‌های در راه خدا دو (معنوی مطلوبیت زمان حال و مطلوبیت ناشی از کسب :بخش خواهد داشت پاداش در آخرت
3. در آموزه‌های دینی، خداگونه شدن و کسب رضایت خالص خدا و در رضوان الاهی نیز جایگاه خاصی دارد که می‌تواند از نهایت، دستیابی به این نیز نوع خاصی از رضایت معنوی .بهشت معمول متفاوت تلقی شود تنعم بهشتی، آخرتی است که با رضایت خاطر (مطلوبیت) حاصل از متفاوت است.
4. فعالیت در راه خدا می‌تواند موقعیت اجتماع و افراد دیگر جامعه را بهبود ببخشد که این بهبودی اوضاع دیگران با توجه به حس نوع دوستی، ایجاد می‌کند که این نوع مطلوبیت نیز قابل توجه مطلوبیت خاصی است.

[به تصویر صفحه مراجعه شود]

5. همچنین فعالیت‌های در راه خدا می‌تواند بر توسعه و رشد اقتصادی و توسعه نیز اثر بگذارد که فرد در دوره‌های آتی از منافع آن شاخص‌های نیز مطلوبیت خواهد داشت بهره‌مند می‌شود و این
 6. موارد دیگری از مطلوبیت نیز می‌توان برای انجام فعالیت در راه خدا مانند ارتقای نفس، افزایش ایمان و نظیر این‌ها که به صورت برشمرد؛ می‌کنیم موارد دیگر لحاظ
- بر این اساس، مجموع مطلوبیت ناشی از اعمال در راه خدا می‌تواند به داده شود صورت ذیل نشان

$$UA = P_m u_m + P_b u_b + P_g u_g + P_n u_n + P_d u_d + P_o u_o \quad \text{«41»}$$

مطلوبیت u_m مجموع مطلوبیت اعمال در راه خدا، UA در این رابطه مطلوبیت رضایت خالص u_g دستیابی به بهشت، مطلوبیت u_b معنوی، مطلوبیت ناشی از منافع u_d مطلوبیت ناشی از نوع دوستی، u_n الاهی، موارد، سایر مطلوبیت‌ها است. هر یک از این u_o آتی توسعه جامعه و ضریب اطمینان به تحقق خاص خود را دارند که با توجه به درجه ایمان فرد آثار فعالیت مورد نظر و عوامل دیگر نظیر این‌ها می‌تواند متفاوت باشد که و

با اندیس‌های متفاوت نشان داده شده است. با این حال، P به صورت تحلیل‌ها، فرض می‌کنیم همه این مطلوبیت‌ها برای ساده شدن بحث‌ها و نشان $U_3 = P_3U$ شماره ۱۲ (۳) یکجا در نظر گرفته می‌شود و با رابطه داده می‌شود.

3. تابع مطلوبیت مسلمان

۳-۱. اثر ضریب اطمینان بر تابع مطلوبیت

می‌توان اثر ضریب اطمینان در تابع مصرف دنیایی را با انتقال منحنی یا تابع مطلوبیت نشان داد. در این صورت، ضریب اطمینان مورد نظر متناسب با موجود، تابع مطلوبیت را به پایین منتقل ($-p_1$) مقدار عدم اطمینان اطمینان مطلوبیت برای افراد دارای می‌کند. چون در دوره حاضر، ضریب حاضر در جای خود امید به زندگی، برابر یک است، تابع مطلوبیت دوره ثابت باقی می‌ماند و می‌توان آن را چنین نوشت

$$U_1 = P_1 f_1(x) = f(x \ll 51) \quad 1$$

همچنین است این انتقال تابع درباره تابع مطلوبیت آینده که ضریب آن از یک کمتر است. این تابع چنین می‌شود اطمینان به تحقق

$$U_2 = P_2 f_2(x_2) < f_2(x \ll 61) \quad 2$$

در این جا نیز تعاریف پیشین برای نمادها صادق هستند

[به تصویر صفحه مراجعه شود]

نشان f برای تابع مطلوبیت آخرتی نیز چنان چه برای ایمان کامل با ۳ یعنی ضریب اطمینان فرد به تحقق آخرت ۱۰۰ درصد است، در) داده شود ، و مانند آن را در U و U_3 افراد دارای ایمان کمتر ۳۳ زمینه انتقال تابع برای شکل شماره ۱ خواهیم داشت

«17»

شکل شماره «۱»: تابع مطلوبیت آخرتی تحت تأثیر درجه ایمان (ضریب اطمینان)

که در آن داریم

$$p_{f3} = 1 > p_{33} > p_{\ll 81} \quad 32$$

متناسب با هر فردی، درجه P در این جا به این نکته باید توجه کرد که ۳ آخرت، زندگی پس از مرگ، وعده و وعیدهای آخرتی و به طور ایمان به می‌دهد. اگر ایمان فرد بیشتر باشد، تابع کلی، ایمان دینی او را نشان ایمان کاهش یابد یا کمتر باشد، مطلوبیت در منطقه بالاتر خواهد بود و اگر نیز این جا مناسب است به منطقه پایین‌تر منتقل می‌شود. تذکر این نکته نزولی که در رسم این نمودار فرض کرده‌ایم مطلوبیت نهایی آخرتی نیز است. اگر مطلوبیت نهایی آخرتی ثابت باشد، توابع یاد شده خطی چنان که در مباحث بعدی خواهیم دید، در هر دو حالت نتیجه خواهد بود تحلیل

یکسان است. در هر دو حالت، نرخ‌های نهایی جانشینی که ملاک می‌شود تصمیم‌گیری است، نزولی

ضریب اطمینان تحقق آینده دنیایی) برای افراد مختلف، (P چنان چه ۲ امید به زندگی آتی (و عوامل دیگر) متفاوت باشد، به متناسب با سن و آینده نیز متفاوت و شکل انتقال مانند تناسب، این انتقال تابع مطلوبیت شکل شماره ۱ خواهد بود

در مجموع نیز تابع مطلوبیت کل فرد در این وضعیت، از حاصل جمع توابع گوناگون به دست می‌آید؛ مانند رابطه دوره‌های

3

$$U = P_1 f_1(x_1) + P_2 f_2(x_2) + P_3 f_3(x_3) = P_t f_t(x_t) \quad \text{«91»}$$

$$t=1$$

۳. آثار تغییرات ایمان 2

چنان چه ایمان مصرف‌کننده را ثابت در نظر بگیریم، مقدار ایمان به صورت اطمینان به صورت متغیر، وارد توابع مطلوبیت می‌شود. در این ضریب برای دوره آخرت به جای رابطه شماره ۱۷ به حالت، تابع مطلوبیت فرد صورت رابطه ذیل نشان داده می‌شود:

$$U_3 = g_3(P_3, x) \quad \text{«02»}$$

این شکل تابع به ویژه زمانی که بحث مطلوبیت بین فردی را مطرح قابل طرح است می‌کنیم به روشنی

همچنین این حالت برای مصرف‌کننده نیز (دوره دوم) می‌تواند وجود داشته شماره ۲۱ به جای رابطه شماره ۱۶ مطرح باشد (زمانی که با و رابطه

مواجه هستیم یا درباره بررسی داده‌های تغییر امید به زندگی فرد (مقطعی بحث می‌کنیم).

$$U_2 = g_2(P_2, x_2) \quad \text{«12»}$$

این شکل به طور ضعیف‌تر برای دوره حال نیز قابل بحث است؛ اما اگر این ضریب برای همه افراد برابر یک است، قابل طرح فرض کنیم که نخواهد بود.

با این توضیحات، شکل کلی تابع مطلوبیت تحت تأثیر اطمینان به آخرت و می‌شود آینده چنین:

3

$$U = \sum_{t=1}^n g_t(P_t, x_t) = g(P_2, P_3, x_1, x_2, x_3) \quad \text{«22»}$$

t=1

دوره را در نظر n اگر تعداد دوره‌ها را افزایش دهیم به جای سه می‌توان وجود این، چون تحلیل‌های آتی در فضای ساده شده دو بُعدی گرفت. با تحلیل‌ها از رابطه‌های ۱۲ و شماره ۱۹ استفاده انجام می‌شود، برای می‌کنیم.

۳. امید ریاضی حالت‌های گوناگون 3

با توجه به آن چه گفته شد، مقدار مطلوبیت در هر دوره بر حسب امید می‌شود. این امید ریاضی برای هر دوره از طریق ضریب ریاضی تعیین انتقال تابع مطلوبیت می‌شود؛ ولی چون تحقق مطلوبیت آن دوره، سبب است، سبب انتقال «جمع ضریب تحقق حالت‌های گوناگون مطلوبیت» یک تابع مطلوبیت نمی‌شود. این احتمال، فقط عدم قطعیت مقدار مطلوبیت ناشی از مصرف هر کالا یا خدمت یا جمع آن‌ها را می‌رساند که به طور می‌شود مقدار مطلوبیت ناشی از مصرف و مقدار دارایی مستقیم موجب میانگین یا امید ریاضی باشد. به عبارت (مال و زمان) در هر مورد، مقداری، یک امید ریاضی است؛ $3(x_3g)$ و $2(x_2g)$ و $1(x_1g)$ دیگر، مقدار هر یک از ۱ ضریب، در پس معادلات مطلوبیت و منحنی‌های آن‌ها با وارد کردن این چهار حالت اخیر تفاوتی نخواهند کرد.

۳. تعلق پاداش آخرتی 4

به طور کلی اگر فردی بخواهد مشمول پاداش آخرتی بشود و از آن طریق، آخرتی کسب کند، باید بکوشد قواعد شرع در امور گوناگون از مطلوبیت

خدا را رعایت کند؛ اما در این راه او با محدودیت جمله صرف دارایی در راه اشاره می‌کنیم دارایی مواجه است. به این دو نکته

دین مجموعه‌ای از قواعد را برای اجرا ارائه کرده است که بعضی از این واجبات دین است و مسلمان باید آن‌ها را رعایت کند و در ضوابط، جزو آخرتی (و بعضی نیز افزون بر آن مجازات صورت رعایت نکردن، مجازات بهتر است انجام شود) (دنیاپی) دارد. برخی نیز فقط توصیه شده هستند می‌شود. و در صورت انجام آن‌ها، پاداش آخرتی بیش‌تر به عاملان داده انجام بعضی دیگر، از مجازات‌های عاملان می‌کاهد و سایر آن‌ها نیز مانند موارد اثر می‌گذارد این

بر این اساس، چنان چه مسلمان، با نیت الهی هر یک از آن‌ها را انجام آخرتی بدان تعلق می‌گیرد و هرچه تعداد این فعالیت‌ها دهد، پاداش افزایش می‌یابد؛ البته رعایت همه قواعد، بیش‌تر باشد، پاداش آخرتی خاص، و بعضی متناسب با پاداش آخرتی یکسانی ندارد. بعضی پاداش دارد وضعیت آن‌ها و وضعیت انجام عمل، پاداش بیش‌تر یا کم‌تری

رعایت قواعدی که شرع برای مسلمان بیان کرده است، به صرف مال یا نیاز دارند. مال و زمان می‌تواند در این دنیا مصروف کسب زمان یا هر دو آینده شود. همان مال و زمان می‌تواند به جای مطلوبیت زمان حال یا دوره شود تا پاداش آخرتی را به ارمغان دنیا، مصروف فعالیت‌های در راه خدا با افزایش تخصیص مال بیاورد و مطلوبیت آخرتی ایجاد کند. بر این اساس، مطلوبیت و زمان در راه خدا، انتظار پاداش آخرتی افزایش می‌یابد و انتظاری آخرتی زیاد می‌شود؛ اما نکته مهم این

[به تصویر صفحه مراجعه شود]

است که دارایی هر فرد محدودیت دارد و این محدودیت که متغیر است، وارد تحلیل می‌شود؛ پس قواعد شرعی در دنیا رعایت به صورت قید، تعلق می‌گیرد؛ البته شرط اصلی برای می‌شود و به آن‌ها پاداش آخرتی انجام می‌شود، در آخرت این که به هزینه‌هایی که در دنیا در راه خدا البته پاداش تعلق گیرد، نیت افراد است. این نیت قابل سنجش نیست؛ شرط عقل حکم می‌کند که انجام هزینه بدون الهی بودن نیت، اتلاف نباید افراد عاقل بدون نیت الهی، اعمال مذهبی را انجام منابع است و می‌کنیم نیت همه افراد برای انجام اعمال دهند. بر این اساس، فرض مذهبی یا در راه خدا، الهی باشد

4. نرخ نهایی جانشینی مخارج دنیا و آخرت و شیب منحنی بی‌تفاوتی

ما در نظر گرفتیم که مخارج دنیایی و آخرتی می‌توانند مطلوبیت ایجاد کُلی و با فرض ثابت درجه ایمان و اطمینان به دنیا و یکی کنند. به طور دنیایی، تابع لوبیت فرد برای بهره‌مندی از لحاظ کردن دوره حال و آینده است موآهب آخرتی و کالاهای دنیایی چنین:

$$U = p_2 f_2(x_2, x_3) + p_3 f_3(x_2, x_3) \quad (2)$$

تقریباً برابر یک است و p برای ساده شدن کار و با توجه به این که اغلب ۱ عامل قابل مقایسه دنیایی با درجه ایمان است، از اندیس ۲ به p مقدار ۲ می‌کنیم جای ۲ و ۱ استفاده

برای به دست آوردن نرخ جانشینی، از این تابع، دیفرانسیل می‌گیریم و قرار می‌دهیم با فرض استقلال مطلوبیت‌های دنیایی و آخرتی از برابر صفر داشت یک‌دیگر خواهیم

$$du = p_2 f_2 dx_2 + p_3 f_3 dx_3 \quad (3)$$

$$0 = p_2 f_2 dx_2 + p_3 f_3 dx_3 \quad (5)$$

$$- dx_2 dx_3 = p_3 f_3 p_2 f_2 \quad (6)$$

و با فرض وابستگی مطلوبیت‌های دنیایی و آخرتی به مخارج دیگری، بی‌تفاوتی خواهد شد شیب منحنی

$$dU = p_2 f_{22} dx_2 + p_3 f_{23} dx_2 + p_2 f_{32} dx_3 + p_3 f_{33} dx_3 \quad (7)$$

$$0 = p_2 f_{22} dx_2 + p_3 f_{23} dx_2 + p_2 f_{32} dx_3 + p_3 f_{33} dx_3 \quad (8)$$

$$- dx_2 + (p_2 f_{22} + p_3 f_{23}) = dx_3 (p_2 f_{32} + p_3 p_3 f_{33})$$

$$- dx_2 dx_3 = p_2 f_{32} + p_3 f_{33} p_2 f_{22} + p_3 f_{23} \quad (9)$$

این رابطه، شیب منحنی بی‌تفاوتی یا همان نرخ نهایی جانشینی بین به جای x آخرتی است که بر این اساس، نرخ جانشینی ۲ مخارج دنیایی و مطلوبیت‌های نهایی مخارج در راه خدا برابر نسبت امید ریاضی تحقق x $dx_2 dx_3$ مثبت هستند، p_2, p_3, f_2, f_3 و مخارج دنیایی می‌شود. چون ۲ منفی خواهد شد

چنان که ملاحظه می‌شود، درجه اطمینان به آخرت که تعبیر از ایمان به است، به صورت عامل تعیین کننده نرخ نهایی جانشینی بین آخرت شده منحنی بی‌تفاوتی شده است. در صورتی که مخارج دنیا و آخرت و شیب

کنیم، در آن صورت، با را ثابت فرض (p ضریب اطمینان به تحقق دنیا ۲) و فرض ثبات مطلوبیت نهایی بهره‌مندی از مواهب «کسب پاداش» آخرتی (p مصرف دنیایی، عامل تعیین‌کننده مهم در این نسبت، ایمان فرد ۳) ثابت فرض f^2, f^2p ، مشخص را در نظر بگیریم و برای ۲ است. اگر فرد بی‌تفاوتی یا نرخ نهایی جانشینی شود، در آن صورت شیب منحنی بستگی (p فرد ۳) مخارج دنیایی و آخرتی به طور مستقیم به درجه ایمان و p دارد. اگر امید به زندگی افراد متفاوت باشد نیز این نرخ به ۲ بستگی دارد.

5. اثر ضریب اطمینان بر نرخ نهایی جانشینی و شیب منحنی بی‌تفاوتی

بر اساس آن چه اشاره شد، شیب منحنی بی‌تفاوتی در وضعیت استقلال صورت رابطه شماره ۳۰ نشان داده می‌شود مطلوبیت‌ها به

$$- p_3 f_3 p_2 f_2 \llbracket 03 \rrbracket 2$$

این شیب به طور جدی تحت تأثیر اثر ضریب اطمینان به کسب مطلوبیت اطمینان به کسب مطلوبیت آخرتی است دنیایی و ضریب

به طور معمول، در اوضاع عادی، ضریب اطمینان به تحقق مطلوبیت دنیایی برای همه افراد، نزدیک به یک (۱۰۰ درصد) است، و در جمع، زمان حاضر، مقداری کمتر از یک است؛ اما ضریب اطمینان به با ضریب اطمینان آینده سنجیده می‌شود، برای افراد گوناگون تحقق مطلوبیت آخرتی که با ایمان عبارت دیگر، برای هر از صفر تا یک (صفر تا ۱۰۰ درصد) متفاوت است. به مقدار فرد، عامل مهم‌تر تعیین‌کننده این شیب یا نرخ نهایی جانشینی، ایمان یا اطمینان به تحقق مطلوبیت آخرتی است. برای تشریح بهتر اثر مقدار شیب منحنی بی‌تفاوتی (نرخ نهایی جانشینی بین این ضریب، با چند حالت از ضریب اطمینان نشان مخارج دنیایی و آخرتی) را می‌دهیم.

، یعنی مصرف‌کننده، احتمال تحقق کل دنیا را $p=1$ اگر فرض کنیم ۲. 1. (قطعی) تلقی کند، این شیب می‌شود برابر یک (یا

[به تصویر صفحه مراجعه شود]

$$MRS_{x_3, x_2} = -P_3 f_3 f_2 \llbracket 13 \rrbracket 2$$

یعنی شیب منحنی بی‌تفاوتی افزون بر مطلوبیت نهایی مصرف در دنیا و آخرت به درجه ایمان به آخرت نیز بستگی دارد کسب پاداش در

چنانچه فرض کنیم ایمان (برای فرد بی‌ایمان) صفر است، شیب این 2. نرخ نهایی جانشینی بین مخارج آخرتی و دنیایی (برابر منحنی (یا همان صفر می‌شود:

$$MRS_{x_3, x_2} = (0) - f_3 p_2 f_2 = 2$$

یعنی منحنی‌های بی‌تفاوتی، به صورت خط افقی می‌شوند و فقط باعث بالا رفتن مطلوبیت یا انتقال منحنی افزایش مصرف دنیایی، بی‌تفاوتی می‌شود.

3. چنانچه فرض کنیم انسانی از دنیا قطع امید کرده است و به آخرت دارد، نرخ نهایی جانشینی (شیب منحنی بی‌تفاوتی) او ایمان کامل بی‌نهایت می‌شود:

$$MRS_{x_3, x_2} = - p_3 f_3 (0) f_2 = - \infty$$

یعنی منحنی بی‌تفاوتی به صورت خط عمودی خواهد شد.

حالت‌های بینابین دو حالت اخیر (۲ و ۳) نیز به صورت بی‌نهایت حالت بین این دو قابل تصور است که به طور کلی می‌تواند با پیوسته با شیب اطمینان به مطلوبیت‌های دنیایی و آخرتی درجه‌های گوناگون ضریب تفسیر شود.

4. مقادیر غیر صفر باشند، آن گاه شیب منحنی بی‌تفاوتی p_2 و p_3 اگر ۲. غیر صفر و غیر بی‌نهایت است (البته به شرط غیر صفر و یک عدد منفی مطلوبیت‌های نهایی پاداش آخرتی و مصرف دنیایی)؛ غیر بی‌نهایت بودن یعنی داریم:

$$0 < -p_3 f_3 p_2 f_2 < \infty$$

5. هر مقدار که f_3 یا فرض ثبات نسبت مطلوبیت‌های نهایی (۲) p_2 بزرگ‌تر باشد، شیب منحنی بی‌تفاوتی بیشتر می‌شود $2p_2$ در مقایسه با بر این اساس، عامل مهم تعیین کننده ((عکس این حالت نیز صادق است در راه خدا، درجه شیب منحنی بی‌تفاوتی بین مخارج دنیایی و مخارج گوناگون برای ایمان افراد است. با توجه به این که می‌توان فرض کرد افراد تحقق دنیا (در وضع مساوی) اطمینان برابر یکدیگر دارند و با فرض ثبات برای هر فرد (حداقل در هر مقطع) یگانه عامل تعیین f_3 نسبت ۲ منحنی‌های بی‌تفاوتی، درجه ایمان او خواهد بود کننده شیب.

6. ، یعنی مطلوبیت نهایی، نزولی است، با f_3 و f_2 چنانچه فرض کنیم ۲. شرایط دیگر، شیب منحنی بی‌تفاوتی نیز نزولی خواهد بود؛ فرض ثبات به مبدأ محدب یعنی منحنی بی‌تفاوتی نسبت

[به تصویر صفحه مراجعه شود]

f'' ، مقدار X^2 و افزایش X می شود به این معنا که با فرض ثبات z پاداش آخرتی) کاهش می یابد و قدر مطلق شیب مطلوبیت نهایی) افزایش می یابد. این $3f''$ ، مقدار X کاسته می شود. بالعکس، با کاهش z است؛ به X به معنی تغییر شیب منحنی های بی تفاوتی بر حسب مقدار z طوری که منحنی بی تفاوتی محدب می شود

یعنی چنان چه داشته باشیم

$$f_3'' < f_2'' < f_1''$$

همچنین

$$1 \llcorner 63 \llcorner f \text{ و } p_2' \text{ و } p_3'$$

در نتیجه خواهیم داشت

$$2 \llcorner 73 \llcorner f_3'' < p_2' f_2'' < p_3' f_2''$$

ثابت خواهد بود. با فرض ثبات f'' ثابت باشد، z از طرف دیگر چنان چه z کاهش خواهد یافت و شیب f'' افزایش بیاید z ، اگر $2p_2$ و $3p_3$ کاهش بیاید، z بالعکس اگر z منحنی بی تفاوتی زیاد می شود و می شود افزایش می یابد و شیب منحنی بی تفاوتی کاسته

یعنی چنان چه داشته باشیم

$$2 \llcorner 83 \llcorner f_2 < f_2 < f_1$$

و همچنین

$$3 \llcorner 93 \llcorner f \text{ و } p_2' \text{ و } p_3'$$

در نتیجه خواهیم داشت

$$2 \llcorner 04 \llcorner p_2' f_2'' < p_2' f_2'' < p_3' f_2''$$

که این نیز صورت دیگر نشان دادن تحدب منحنی بی تفاوتی است

6. تعادل رفتار مصرف کننده

با توجه به این که هدف مصرف کننده، حداکثر کردن مطلوبیت دنیا و آخرت برای برقراری تعادل لازم است، تابع مطلوبیت خود را حداکثر خود است، بودجه روبه‌رو است که در این حداکثر سازی باید آن کند. در این راه، با قید مطلوبیت مصرف کننده را با قید بودجه را رعایت کند. بر این اساس، تابع حداکثر می‌کنیم؛ یعنی خواهیم داشت

[به تصویر صفحه مراجعه شود]

$$\text{Max: } V = f(x_2, x_3, p_2, p_3) + I(E - r_2 x_2 - r_3 x_3) \quad \text{«14»}$$

از این رابطه، مشتق جزئی می‌گیریم و برابر صفر قرار می‌دهیم تا شرط حداکثر سازی به دست آید اول

$$D_{V} x_2 = P_2 f_2 - I r_2 = 0$$

$$D_{V} x_3 = P_3 f_3 - I r_3 = \text{«24»} 0$$

$$D_{V} I = E - r_2 x_2 - r_3 x_3 = 0$$

از این نتایج خواهیم داشت

$$P_3 f_3 - I r_3 = P_2 f_2 - I r_2 \quad \text{«34»} \quad I = 3$$

$$P_3 f_3 - I r_3 = P_2 f_2 - I r_2 \quad \text{«44»} \quad I = 3$$

می‌تواند مطلوبیت نهایی هر واحد پول برای هزینه کردن در راه I ضریب تلقی شود؛ زیرا مصرف کننده در تعادل، باید امید ریاضی کسب مطلوبیت دنیایی به نسبت قیمت آن را با امید مطلوبیت نهایی یک واحد کالای آخرتی به نسبت ریاضی مطلوبیت نهایی یک واحد از مواهب الهی کند. هزینه‌ای که باید صرف کسب آن کند، برابر یک‌دیگر و برابر

شرط دوم حداکثر سازی آن است که دترمینان هشین حاشیه دار حاصل از جزئی، مثبت باشد. این دترمینان چنین به دست می‌آید مشتق‌های دوم

$$P_{22} f_{33} - P_{2P} f_3^2 - r_3$$

$$P_{2P} f_3^2 - P_2 f^2 - r > \text{«54»} 0$$

$$-r_3 r_0 1$$

با تحلیل این دترمینان خواهیم داشت

«64»0 > P2 f23² r22 - P22 f33² r ۳۲ - P۳۲ f23^۲ r۳ r ۲ - ۳P۲ P۲ f23^۲

با جایگذاری رابطه شماره ۴۴ در این رابطه (رابطه شماره ۴۶) خواهیم داشت:

«74»0 > P22 f32 - P۳۲ f33^۲ f 22 - ۳P۲ P۲ f3^۲ f۳ f ۲

این رابطه، فرض شیبه مقعر بودن تابع مطلوبیت (در فضای دو بعدی) را که بر آن اساس، حداکثرسازی مفهوم می‌یابد؛ بنابراین، در تأمین می‌کند است که روابط شماره ۴۳ و شماره ۴۷ برقرار صورتی مطلوبیت فرد حداکثر شود.

شکل هندسی این تعادل برای افراد با درجات ایمان گوناگون به صورت دست می‌آید شکل شماره ۲ به

نمودار شماره «۲»: تعادل مخارج دنیایی و آخرتی برای افراد با ایمان (یکسانی سایر شرایط متفاوت با)

نتیجه‌گیری 7.

با توجه به مطالبی که ارائه شد می‌توان ایمان را به منزله درجه اطمینان تحقق آخرت در نظر گرفت و با عنایت به این که ایمان، عامل مؤثر بر از می‌تواند به صورت متغیر اصلی، رفتار افراد است

ملاک تصمیم‌گیری افراد برای هزینه کردن درآمد خود بین امور دنیایی و آثار نظری این بحث در متن مقاله ارائه شد. در این جا، آخرتی باشد وارد کردن این نوع نگاه به ایمان در بحث رفتار می‌تواند این نکته را افزود که خاص به مسأله را نشان دهد و به مصرف کننده، حداقل می‌تواند رویکردی به این معنا که مقدار صورت نظری، فرضیه‌ای آزمون‌پذیر در این زمینه را - ارائه کند؛ صرف هزینه‌های در راه خدا، تابعی از درجه ایمان افراد است - البته ابعاد بحث می‌تواند بسیار گسترده‌تر از این مقاله باشد و تلاش فراوانی را می‌طلبد تا روشن‌تر شود.

منابع

اسدی، علی، و منوچهر محسنی: گرایش‌های فرهنگی و نگرش‌های 1. پژوهشکده علوم ارتباطی و توسعه، تهران، ۱۳۵۶ ش اجتماعی در ایران،

2. الطریقی، عبدالله عبدالمحسن: الاقتصاد اسلامی: اسس و مبادئ و . الجریسی، الریاض، ۱۴۰۹ ق اهداف، مؤسسہ
3. الکسیبی، احمد عواد محمد: الحاجات الاقتصادية فی المذهب . مطبعة العانی، بغداد، ۱۴۰۶ ق الاقتصادية الاسلامی،
4. توتونچیان، ایرج: تئوری تقاضا و تحلیل اقتصادی انفاق، مرکز اطلاعات . ایران، تهران، ۱۳۶۳ ش فنی
5. دادگر، یدالله: نگرشی بر اقتصاد اسلامی: معرفت‌ها، ارزش‌ها و . پژوهشکده اقتصاد دانشگاه تربیت مدرس، تهران، ۱۳۷۸ ش روش‌ها،
6. دانش، سید حسینعلی: نقش احکام و ارزش‌های اسلامی در تئوری کارشناسی ارشد گروه اقتصاد دانشگاه تربیت مدرس، تقاضا، پایان‌نامه ۱۳۶۵ ش
7. سری، حسن: الاقتصاد الاسلامی: مبادئ، و اهداف، و خصائص، . ق 1411 بی‌نام، مکه المکرمة،
8. صدر، سید کاظم: اقتصاد صدر اسلام، انتشارات دانشگاه شهید . ش بهشتی، تهران، ۱۳۷۵
9. کھف، منذر: مقدمه‌ای بر اقتصاد اسلامی، ترجمه عباس عرب مازار، . و بودجه، تهران، ۱۳۷۵ ش سازمان برنامه
10. مشرف جوادی، محمدحسن: نگرشی بر الگوی مصرف در جوامع . کارشناسی ارشد گروه اقتصاد دانشگاه تربیت مدرس، اسلامی، پایان‌نامه تهران، ۱۳۶۵ ش
11. Ahmad, Ausaf and Awan, Kazim Reza [Editores] (1992) Lectures on Islamic Economics; Jeddah; Islamic Development Bank.
12. Ahmad, Ausaf (1987) Macroconsumption Function in an Islamic Framework: A Survey of Current Literature; Lectures on Islamic Economics; Jeddah, Saudi Arabia: Islamic D. B. e, P.P. 245 - 276
13. Ahmad, Kurshid (1979) Studies in Islamic Economics; Jeddah: King Abdul Aziz U. and Islamic Foundation.

14. Itbal, Mohammad Anwar (1986) Macro Economic Planning Models for an Islamic Economy" Paper Presented at the Internatioal Seminar on Fiscal Policy and Developmint Planning in an Islamic State held at the International Institute of Islamic Economics, Islamabad, Pakistan
15. Kahf, Monzer; (1973) A Contribution to the study of the Economics of Islam; Utah U.S.A., Univ. of Utah July.
16. Kahf, Monzer; (1974) A Model of the Household Decisions in Islamic Economy : in Association of Muslem Social Scientists; Procceding Third National Seminar, Gary Indiana, May p.p. 19 - 28.
17. Kahf, Monzer; (1981) A Contribution to the Theory of Consumer Behaviour in an Islamic Society" Studies in Islamic Economics, Ed. Khurshid Ahmad, Islamic Foundation, Leciestr, u,k. P.P. 19 - 36.
18. Kahf, Monzer; (2002) Islamic Economics; Book in Process, 2001.
19. Keynes, J.M. (1936) The General Theory of Employmint Interest and Money, Har Court, Brace and Jovanovich, New York.
20. Khan , Mohammad Rahim (1987) Theory of Consumer Behavior in Islamic Perspective; Lectures on Islamic Eeconomics; Jeddah, Saudi Arabia; Islamic D.B. , P.P. 169 - 184.
21. Khan, M. Fahim (1984) Macro Consumption Function in an Islamic Framework; Journal of Research in Islamic Economics, Vo.1, No. 2, 1404, P.P 1-24
22. Mannan, M.A. (1984) The Making of Islamic Economic Society: Islamic Dimensions in Economic Analysis, International Association of Islamic Banks, Cairo, 1984.
23. Siddiqi, M.N. and Others; (1992) Readings in Microeconomics: An Islamic Perspective.